

Spoštovani,

izbruh koronavirusa je preizkušnja za vse nas. Predstavlja izredne razmere na področju javnega zdravja za državljane in družbe, enega največjih izzivov za zdravstvene sisteme, hkrati je tudi velik ekonomski šok za EU in vse države članice.

Hvala vsem, ki na kakršenkoli način te dni delujete za omejitev širjenja virusa in nudite pomoč in informacije ljudem in gospodarstvu. Vnaprej hvala, da spodnje posredujete tudi drugim kolegom na GZS in veseli bomo, če bi lahko informacije delili tudi preko vaših različnih komunikacijskih kanalov in sporočil, ki jih pripravljate za vaše člane.

Kot veste, je glavnina pristojnosti za spopadanje s koronavirusom (javno zdravje, meje, fiskalna politika) v pristojnosti držav. Evropska komisija zato pri tem državam nudi pomoč, spodbuja usklajen pristop in rešitve ter poziva k solidarnosti. Hkrati pa angažiramo vse instrumente, ki jih imamo skladno s pogodbami in pristojnostmi na voljo, da državam članicam pomagamo zavezati širjenje virusa in ublažiti njegov vpliv na gospodarstvo. V ta namen je bilo v preteklem tednu na evropski ravni predloženih veliko konkretnih ukrepov.

V nadaljevanju smo pripravili hiter pregled dosedanjih ukrepov Evropske komisije na področju blaženja socialno–ekonomskih posledic.

[Krovni dokument](#) z usmeritvami je Evropska komisija predstavila 13. marca 2020, tekom prejšnjega tedna pa smo ga dopolnjevali z dodatnimi odločitvami in konkretnimi predlogi – tudi v dialogu z državami članicami.

Namen teh ukrepov je

- **zdravstvenim sistemom zagotoviti potrebne zaloge** z ohranjanjem celovitosti EU notranjega trga ter proizvodnih in distribucijskih vrednostnih verig,
- **podpreti trg dela**, tako da kriza ne bo nesorazmerno prizadela prihodkov ljudi in delovnih mest ter da se preprečijo njeni trajni učinki,
- **podpreti podjetja** ter zagotoviti likvidnost finančnega sektorja, da bo lahko ta še naprej financiral gospodarstvo
- in državam članicam omogočiti odločno in usklajeno ukrepanje z izkoriščanjem **popolne prožnosti okvirov za državne pomoči in fiskalnega okvira** (Pakta za stabilnost in rast).

Nekaj teh ukrepov je že podprl Svet EU (države članice) ali pa bodo države o njem razpravljale že v tem in prihodnjih tednih. Evropski parlament pa bo o prvih predlogih razpravljajal na izrednem plenarnem zasedanju ta teden, v četrtek, 26. marca.

Ukrepi

1. Državne pomoči: ključen bo fiskalni odziv držav članic

Glavni fiskalni odziv na koronavirus bo prišel iz nacionalnih proračunov držav članic. Pravila EU o državni pomoči državam članicam omogočajo hitro in učinkovito ukrepanje v podporo državljanov in podjetij, zlasti malih in srednjih podjetij. Države članice tako lahko v skladu z obstoječimi pravili EU že oblikujejo **obsežne podporne ukrepe, kot denimo:**

- **subvencije plač,**

- **začasna ustavitev plačila davkov** od dohodkov pravnih oseb in davkov na dodano vrednost ali socialnih prispevkov;
- **neposredna finančna podpora potrošnikom**, na primer za preklicane storitve ali karte, ki jih ne povrnejo prizadeti gospodarski subjekti;
- **pomoč podjetjem, ki se soočajo s pomanjkanjem likvidnosti** in potrebujejo nujno pomoč za reševanje;
- **povrnitev škode podjetjem, ki so jo povzročili izjemni dogodki**, kar denimo vključuje ukrepe v sektorjih, kot sta letalstvo in turizem.

Hkrati s temi dovoljenimi podpornimi ukrepi, pa je Komisija 19. marca 2020 sprejela **še začasni okvir**, ki državam članicam omogoča, da še dodatno podprejo gospodarstvo v času izbruha koronavirusa in pri tem uporabijo vso prožnost, ki je predvidena v pravilih o državni pomoči.

Začasni okvir za državno pomoč v podporo gospodarstvu v času izbruha koronavirusa, ki temelji na členu 107(3)(b) Pogodbe o delovanju Evropske unije, namreč priznava, da se celotno gospodarstvo EU sooča z resno motnjo. Da bi jo odpravili, je v začasnem okviru (veljal naj bi do konca decembra 2020) določenih **pet vrst pomoči**:

1. **neposredna nepovratna sredstva, selektivne davčne ugodnosti in predplačila**: države članice bodo lahko vzpostavile sheme, s katerimi bodo posameznemu podjetju lahko zagotovile do 800.000 evrov, da bi to pokrilo nujne likvidnostne potrebe;
2. **državna jamstva za posojila, ki jih podjetja najamejo od bank**: države članice bodo lahko zagotovile državna jamstva za zagotovitev, da bodo banke še naprej zagotavljale posojila strankam, ki jih potrebujejo;
3. **subvencionirana javna posojila podjetjem**: države članice bodo lahko podjetjem odobrile posojila z ugodnimi obrestnimi merami. Ta posojila lahko podjetjem pomagajo pokriti takojšnje potrebe po obratnih sredstvih in naložbah;
4. **zaščitni ukrepi za banke, ki državno pomoč usmerjajo v realno gospodarstvo**: nekatere države članice nameravajo graditi na obstoječih posojilnih zmogljivostih bank in jih uporabiti kot sredstvo za podporo podjetjem, zlasti malim in srednjim podjetjem. V okviru je poudarjeno, da se taka pomoč obravnava kot neposredna pomoč strankam bank, ne pa bankam samim. Okvir podaja tudi napotke, kako zagotoviti minimalno izkrivljanje konkurence med bankami;
5. **kratkoročno zavarovanje izvoznih kreditov**: okvir uvaja dodatno prožnost glede tega, kako dokazati, da so nekatere države netržna tveganja, s čimer omogoča, da država po potrebi zagotovi kratkoročno zavarovanje izvoznih kreditov.

2. Aktivacija splošne odstopne klavzule Pakta za stabilnost in rast, da bo tudi evropski fiskalni okvir prožen

Evropska komisija je 20. marca 2020 sprejela odločitev, da bo Svetu EU prvič predlagala **aktivacijo splošne odstopne klavzule fiskalnega okvira**. Ko jo bo Svet EU potrdil, bo klavzula državam članicam omogočila sprejetje ukrepov za učinkovito obvladovanje krize, pri čemer bodo lahko odstopale od proračunskih zahtev, ki se običajno uporabljajo v okviru evropskega fiskalnega okvira.

Komisija in Svet sta že pojasnila, da pandemija koronavirusa izpolnjuje pogoje za „izreden dogodek, na katerega država ne more vplivati“. Države članice so že sprejele ali pa sprejemajo

proračunske ukrepe za povečanje zmogljivosti svojih zdravstvenih sistemov in zagotavljanje pomoči tistim državljanom in sektorjem, ki jih je kriza še zlasti prizadela. Vsi ti ukrepi bodo skupaj z upadom gospodarske aktivnosti prispevali k bistveno večjim proračunskim primanjkljajem. Hkrati želimo s tem podpreti evropsko gospodarstvo tudi po pandemiji. Komisija je pripravljena sprejeti nadaljnje ukrepe glede na razvoj dogodkov.

3. Mobilizacija proračuna EU za pomoč malim in srednjim podjetjem

Kot dopolnitev nacionalnih ukrepov za zagotovitev likvidnosti podjetjem, se **bo likvidnost poskušalo povečati tudi preko proračuna EU**. V prihodnjih tednih bo namreč iz proračuna EU (iz obstoječih programov kot sta COSME, InnovFin ter EFSI jamstvo, ..) v Evropski investicijski sklad (EIF) prerazporejeno dodatno jamstvo za **milijardo evrov garancij kot spodbudo bankam, da malim in srednje velikim podjetjem zagotovijo likvidnost**. Tako naj bi mobilizirali **dodatno financiranje obratnega kapitala v višini 8 milijard evrov** in pomagali vsaj 100.000 evropskim podjetjem. Komisija sodeluje s skupino Evropske investicijske banke (EIB) pri pripravi teh ukrepov ([podrobneje](#)).

4. Ublažitev vpliva krize na trg dela

Cilj je zaščititi delavce pred brezposelnostjo in izgubo dohodka, da bi se izognili tako kratkoročnim kot trajnim posledicam. Komisija je pripravljena **podpreti države članice zlasti s spodbujanjem shem skrajšanega delovnika ter programov izpopolnjevanja in prekvalificiranja**, ki so se v preteklosti izkazali za učinkovite. Poleg tega bo še pospešila pripravo zakonodajnega predloga za **evropski sistem pozavarovanja za primer brezposelnosti**, s katerim želi podpreti politike držav članic.

[Evropski komisar za delovna mesta in socialne pravice Nicolas Schmit](#) je ministrom za delo držav članic na videokonferenčnem sestanku 19. marca pojasnil tudi, kako lahko uporaba sredstev iz evropskega socialnega sklada (kot del naložbene pobude v odziv na koronavirus – glej spodaj) pomaga sprejeti ukrepe za omejitev posledic na trgu dela. **Evropski socialni sklad tako lahko podpre sheme skrajšanega delovnega časa, nadomestilo za starše, ki zaradi zagotavljanja varstva za otroke ne morejo hoditi v službo, nadomestilo za vodje izobraževanj, katerih usposabljanja so bila odpovedana**. Sklad lahko sofinancira tudi zaposlovanje dodatnega kadra v zdravstvu ali nakup zdravstvene opreme, izvaja storitev skupnosti za starejše, in podobno. Pri oblikovanju teh ukrepov je **ključno sodelovanje vlade s socialnimi partnerji** (sindikati in delodajalci).

Odpuščeni delavci in samozaposlene osebe bi lahko dobili podporo iz Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji ([podrobneje](#)). V letu 2020 je na voljo do 179 milijonov evrov.

5. Naložbena pobuda v odziv na koronavirus

Komisija v okviru te [nove pobude](#) predlaga prerazporeditev **37 milijard evrov iz kohezijske politike za boj proti novemu koronavirusu**. V ta namen predlaga, da se Komisija letos odreče obveznosti, da od držav članic zahteva vračilo neporabljenega t.i. predfinanciranja za strukturne sklade za leto 2019. To pomeni 8 milijard evrov iz proračuna EU, ki jih bodo države članice lahko uporabile za dopolnitev strukturnega financiranja v višini 29 milijard evrov po vsej EU. Dejansko bo to povečalo obseg naložb v letu 2020 in pomagalo pri čimprejšnji porabi še nedodeljenih 29 milijard evrov kohezijskih sredstev iz programov kohezijske politike za obdobje 2014–2020 **zlasti na področjih, ki potrebujejo hitro in prožno ukrepanje: zdravstveni sistemi, pomoč malim in srednje velikim podjetjem, trgu delu**. Pregled možnih ukrepov, ki jih lahko podpreta bodisi Evropski sklad za regionalni razvoj bodisi Evropski socialni sklad so na voljo v prilogi [pisma, naslovljenega na posamezno državo članico](#).)

Za Slovenijo je v sklopu te nove naložbene pobude za odziv na koronavirus s strani Evropske komisije **predvidenih 114 milijonov evrov** (iz naslova neporabljenega predfinanciranja leta 2019), poleg tega pa **še 86 milijonov evrov predfinanciranja** za leto 2020.

Komisija poziva Evropski parlament in Svet, naj hitro odobri predlog za to novo naložbeno pobudo, da bi ga lahko sprejeli v naslednjih dveh tednih, temu bo po potrebi sledilo še prilagajanje nacionalnih operativnih kohezijskih programov.

Komisija predlaga tudi razširitev področja **uporabe Solidarnostnega sklada EU, in sicer z vključitvijo krize na področje javnega zdravstva**. To bi omogočilo uporabo tega sklada za najbolj prizadete države članice. V Solidarnostnem skladu EU je **v letu 2020 voljo do 180 milijonov evrov**.

Več informacij o dosedanjih socialno-ekonomskih ukrepih Evropske komisije:

[Evropski usklajeni odziv na koronavirus – vprašanja in odgovori](#)

[Informativni pregled: Odziv EU na izbruh koronavirusa](#)

[Sporočilo o gospodarskih vidikih krize v zvezi s COVID-19](#)

[Priloga k sporočilu o gospodarskih vidikih krize v zvezi s COVID-19](#)

[Predlog uredbe o naložbeni pobudi v odziv na COVID-19](#)

Evropska komisija sprejema tudi **ukrepe na področju zdravstvenega sistema** (npr. zaščitna oprema), zagotavljanje solidarnosti, skupnega javnega naročanja, prometa, zaščite potrošnikov, raziskav, kot so :

- **prepoved enostranskega izvoza zaščitne opreme** izven EU in **konec izvoznih prepovedi znotraj EU, ki so jo uvedle nekatere članice** ([ukrep](#)),
- **smernice za nadzor na mejah**, še posebej zaščita ljudi in zagotavljanje dostopa do zdravstvenega sistema ([več](#)),
- nasveti za izvajanje smernic glede upravljanja meja, s katerimi želi zagotoviti pretok tovarov po EU in nadaljnje delovanje dobavnih verig na ravni EU; mednarodne mejne prehode znotraj vseevropskega prometnega omrežja (TEN-T) morajo države organizirati kot **mejne prehode z „zelenimi voznimi pasovi“**. Ti bi morali biti odprti za vsa tovorna vozila ne glede na to, kakšno blago prevažajo. Prehod meje, vključno s preverjanji in zdravstvenimi pregledi, ne bi smel trajati več kot 15 minut ([več](#)),
- **delo z industrijo** za povečano proizvodnjo zaščitne opreme; da bi pospešili proizvodnjo zaščitne opreme in osebno varovalno opremo, so evropski standardi za medicinsko opremo zdaj prosto dostopni (sicer jih je potrebo kupiti, saj so zaščito intelektualne lastnine). Ta ukrep bo podjetjem iz EU in tretjih držav, ki so pripravljeni proizvajati te izdelke, pomagal hitreje zagnati proizvodnjo izdelkov in pošiljati izdelke na notranji trg, obenem pa bo zagotovil visoko stopnjo varnosti in zanesljivosti ([več](#))
- **skupno javno naročilo in nabava medicinske zaščitne opreme** v imenu 20 držav. Slovenija bo lahko pogodbo podpisala v začetku aprila, dobava sledi takoj, ko bo možno,

- **prva strateška zaloga EU (rescEU) za zaščitno opremo** v vrednosti 50 milijonov evrov ([več](#)),
- **za 30 dni se omejijo nenujna potovanja v EU**, z dovoljenimi izjemami ([več](#)),
- **pomoč ljudem, da se vrnejo domov** – z državami preko mehanizma EU na področju civilne zaščite sodelujemo z organiziranjem in sofinanciranjem skupnih letov ([več](#)),
- navodila za **varovanje pravic potnikov v EU** v razmerah različnih mejnih režimov in ukrepov ([več](#)),
- **krepitev financiranja raziskav, cepiva, zdravljenja in diagnostike za koronavirus** ([več](#)); Evropska komisija je izbrala 17 projektov, ki na bi raziskali sam virus COVID-19 in možno zdravljenje, ki jih bo podprla s 47,5 milijoni evrov. Poleg tega je v tesnem sodelovanju z industrijo Komisija že zbrala 140 milijonov evrov javnih in zasebnih sredstev za podporo nujnih raziskav ([več](#)). Nemškemu podjetju CureVac je ponudila do 80 milijonov evrov finančne podpore za pomoč pri razvoju in proizvodnji cepiva proti koronavirusu v Evropi ([več](#)).

Informacije v slovenščini Predstavništvo Evropske komisije v Sloveniji redno objavlja tukaj: https://ec.europa.eu/slovenia/news_sl

Osrednje spletno mesto Evropske komisije: [Odziv EU na koronavirus](#)

Vabimo, da nas spremljate na naši spletni strani in družbeni omrežjih.

V kolikor menite, da bi informacije koristile še komu, vljudno vabljeni, da jih delite.

Ostanite zdravi.